

Hoogleraar Ben Ale: Het draait om heel veel geld

'Afschuifstelsel na Faro is logisch'

DELFT • Het nieuwe onderzoeksrapport over de vliegcrash in Faro heeft hoogleraar veiligheid en rampenbestrijding Ben Ale niet verrast. Internationaal onderzoek gaat volgens hem altijd gepaard met geduw en getrek over wie verantwoordelijk is.

JEROEN DE VREEDE

„Je moet realistisch zijn: bij de afhandeling van schades na een ramp draait het om veel geld. Dat is bij de Faro-ramp ook zo. Het gaat om zoveel geld, dat mensen bereid zijn het onderzoek in een bepaalde richting te kleuren, zodat de rekening ergens anders terecht komt. De luchtvaartmaatschappij probeert de schuld niet te krijgen, de vliegtuigbouwer zegt dat het niet aan zijn toestel heeft gelegen, iedereen zegt dat hij het niet was.

„Omdat de ramp in Portugal plaatsvond, moeten de Portugezen het onderzoek doen. Zij vragen dan hulp aan anderen, zoals aan de Nederlanders. De Nederlanders proberen ervan te maken dat de crash plaatsvond door extreme windvlagen. Ze proberen de rol van de piloten te verminderen. Dat dit is gebeurd, is niet zo vreemd. Bij ongelukken met een internationale context - zoals een Nederlands vliegtuig

dat neerstort in Portugal - is het niet ongebruikelijk dat een land zijn eigen onderdanen probeert te beschermen. En dat kan dan door commentaar te geven op een concept-onderzoeksrapport, zoals Nederlanders deden bij het rapport van de Portugezen. En daardoor duiken er rapporten op die de boel een bepaalde kant op duwen.

„Bij het lezen van onderzoeksrapporten moet je dus niet naïef zijn. Voor de nabestaanden is dat misschien treurig, maar anderzijds hebben de Portugese onderzoekers destijds voet bij stuk gehouden tegen de Nederlandse druk.

DESKUNDIGEN

„Bij de ramp in Faro viel vliegtuigonderzoek gewoon onder het ministerie van Verkeer en Waterstaat. Van oudsher zijn de banden tussen het ministerie en de luchtvaartsector erg sterk. Vandaar ook het ja-

renlange pleidooi van Van Vollenhoven voor een losstaande Onderzoeksraad. Achttien jaar geleden, ten tijde van Faro, was zo'n onafhankelijke raad er niet.

„Voor onafhankelijk onderzoek zijn lui nodig met een sterke ruggegraat, zonder last van een verleden of een loyaliteit aan iets of iemand. En met het volle besef dat wie vandaag nog een vriend is, morgen onderwerp van onderzoek kan zijn en overmorgen een vijand.

„Met de huidige Onderzoeksraad hebben we het inmiddels aardig geregeld. De raad weet dat iedere deskundige die hij gebruikt bij zijn onderzoek, ergens vandaan komt. Europese vliegtuigdeskundigen werken of bij Boeing of bij Airbus, andere keuzes zijn er niet. Alle luchtvaartjongens hebben in Delft gestudeerd en als het tegenzit zijn ze lid van dezelfde jaarclub. Daarom: ook vandaag de dag moet je niet naïef

zijn. Er is geen enkele reden in deze wereld de waakzaamheid te verliezen.

„Het is te makkelijk bij een fout van een piloot direct te spreken over schuld door een piloot. Ook een piloot wil veilig aankomen, maar hij wordt wellicht door omstandigheden in een situatie gebracht, waarin hij foute beslissingen neemt. Misschien zijn er allerlei bijkomende factoren, in de opleiding of in de bedrijfscultuur. Als je heel lang doorzoekt naar achterliggende factoren, kom je vaak uit bij geld en kostenbesparingen, maar ook bij tegenstrijdige instructies in de bedrijfscultuur. De leiding zegt dan: alles moet veilig, als het maar niet te veel geld kost. Wat is dan belangrijker?

Er zijn bedrijven, zoals Shell en Dupont, die heel duidelijk zijn. Onveilig gedrag leidt tot ontslag. En andersom: als je ingrijpt bij een onveilige situatie, word je daar niet op gepakt. Veel vaker is een bedrijfscultuur vager. Kijk naar de olieramp met BP in de Golf van Mexico. Dan is er kennelijk toch een gedrag waarbij onveiligheid 'best wel kan'.

„Soms zijn er lessen voor de toekomst die bekijken. Maar bij het aanscherpen van toezicht of het uitbreiden van het aantal inspecties gaat het vaak mis. Van beter toezicht op brandveiligheid na Volendam is weinig meer over. Na een jaar of twee zijn we een incident vrijwel vergeten en zijn andere dingen belangrijker.